

Andrzej Wiśniewski

"Zwrot sprawy przez sąd do
uzupełnienia śledztwa lub
dochodzenia", J. Bafia, Warszawa
1961 : [recenzja]

Palestra 6/1-2(49-50), 148-149

1962

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

prawniczych, prasie codziennej i w radiu oraz w organizacjach społecznych, instytucjach naukowych, sądach i organach arbitrażu gospodarczego, wywarła poważny wpływ na treść obecnego, przyjętego przez prezydium Komisji Kodyfikacji projektu.

Zmiany dotyczą zarówno zakresu obecnego projektu, jak i wielu jego poszczególnych postanowień. Jeśli chodzi o zakres projektu, to najważniejszą zmianą w stosunku do projektu z 1960 r. jest usunięcie księgi o prawie rodzinnym i opiekuńczym (ta dziedzina prawa stanowić będzie oddzielną kodyfikację). Ostatni projekt zawiera cztery księgi: przepisy ogólne, własność i inne prawa rzeczowe, zobowiązania, spadki.

Poza tekstem projektu w książce zamieszczony jest także projekt odrębnej ustawy zawierającej przepisy wprowadzające kodeks cywilny oraz uzasadnienie ogólne projektu kodeksu cywilnego. Uzasadnienie to, pióra referentów projektu: przewodniczącego Komisji Kodyfikacyjnej prof. J. Wasilkowskiego i prof. A. Woltera, opublikowane jest również w 12 numerze „Nowego Prawa” z 1961 r.

J. Bafia: Zwrot sprawy przez sąd do uzupełnienia śledztwa lub dochodzenia. Wyd. Prawn. Warszawa 1961, s. 142.

Zadaniem sądu orzekającego jest ustalenie prawdy obiektywnej. Zadanie to może być należycie spełnione tylko wówczas, gdy sprawa jest w pełni wyjaśniona. Oczywiście więc jest, że zasada praworządności socjalistycznej zakazuje podejmowania decyzji w sprawie, w której nie zgromadzono pełnego materiału, w której są luki w zebraniu dowodów oraz istotne uchybienia w stosowaniu prawa procesowego.

Jednym z czynników osiągnięcia prawidłowych wyników w procesie karnym jest ustrojowe i organizacyjne oddzielenie organów przygotowujących materiały sprawy od organów rozpatrujących i rozstrzygających sprawę. Te dwa stadia postępowania stanowią podstawowe elementy procesu karnego.

Jedną z instytucji ściśle związanych z tym podziałem jest instytucja przekazania sprawy przez sąd do uzupełnienia postępowania przygotowawczego. Znaczenie tej instytucji z punktu widzenia dążenia do pełnego osiągnięcia prawdy obiektywnej jest bardzo duże. Zwrot sprawy do uzupełnienia śledztwa lub dochodzenia zapobiega temu, aby rozprawa sądowa przekształciła się w śledztwo sądowe.

Wychodząc z powyższych założeń, autor omawianej monografii wskazuje, że instytucja ta umożliwia sądowi podjęcie takiej decyzji, aby organ predestynowany do prowadzenia śledztwa lub dochodzenia zebrał brakujące dowody i na podstawie obowiązujących przepisów ustalił wszelkie okoliczności faktyczne sprawy, niezbędne do zbadania i oceny w toku rozprawy sądowej. Brak tej instytucji albo niedostateczne rozbudowanie przepisów ją regulujących stawia sąd w sytuacji przymusowej: albo prowadzić quasi-śledztwo czy quasi-dochodzenie, albo też umorzyć postępowanie lub uniewinnić oskarżonego, chociaż nie wszystkie okoliczności sprawy zostały wyjaśnione, sąd zaś widzi, w jakim kierunku należałoby podjąć starania, aby je wyjaśnić.

Z wywodów tych wynika, że instytucja zwrotu sprawy do uzupełnienia śledztwa lub dochodzenia ma poważne znaczenie w praktyce wymiaru sprawiedliwości. Na potrzebę opracowania tego zagadnienia wskazuje również i to, że — jak stwierdza autor — badanie orzecznictwa sądowego ujawniło wiele braków w stosowaniu w praktyce tej instytucji. Jest to instytucja w naszym systemie prawa

karnego procesowego nowa i mało opracowana. Przedstawione przez autora porównanie unormowania prawnego w polskim ustawodawstwie karnym procesowym i w ustawodawstwie innych krajów socjalistycznych wykazuje, że proces karny Polski Ludowej unormował zwrot sprawy do uzupełnienia postępowania przygotowawczego w sposób zgodny z założeniami ustawodawstwa socjalistycznego.

W dalszym toku wywodów autor poddaje szczegółowej analizie warunki zwrotu sprawy do uzupełnienia śledztwa lub dochodzenia oraz omawia skutki procesowe przekazania sprawy do uzupełnienia postępowania przygotowawczego. Autor przyjmuje dość szerokie podstawy zwrotu sprawy. Są one jednak bardziej wąskie niż występujące obecnie w praktyce sądów.

Autor wskazuje m. i., że z treści art. 305 k.p.k. wynika, iż zwrot sprawy do uzupełnienia postępowania przygotowawczego unicestwia dotychczasowe postępowanie jurysdykcyjne. Oznacza to unicestwienie toku postępowania jurysdykcyjnego oraz unicestwienie gestii sądu, nie oznacza natomiast unicestwienia wyników postępowania jurysdykcyjnego. Dalej — omówione są konkretne akty procesowe unicestwione na skutek zwrotu sprawy, skutki procesowe przekazania sprawy na podstawie art. 251 § 1 lit. d) k.p.k., skutki procesowe zwrotu sprawy w zakresie obliczania terminów tymczasowego aresztowania i granice zwrotu sprawy do uzupełnienia postępowania przygotowawczego.

W następnym rozdziale, dotyczącym zaskarżalności orzeczeń zwracających sprawę do uzupełnienia postępowania przygotowawczego, rozważania dotyczą odwołania od orzeczeń wydanych na podstawie art. 305 lub art. 251 § 1 lit. d) k.p.k., prawomocności postanowienia zwracającego sprawę do uzupełnienia, składu sądu rozstrzygającego odwołanie od postanowienia wydanego w trybie art. 251 § 1 lit. d) lub art. 305 k.p.k., wreszcie dopuszczalności zaskarżenia orzeczenia wydanego w tym trybie w drodze rewizji nadzwyczajnej.

Omówienie przekazania sprawy przez sąd do uzupełnienia śledztwa lub dochodzenia w postępowaniach szczególnych jest treścią końcowego rozdziału pracy.

Kodeks karny RSFRR, Kodeks karnoprosesowy RSFRR, ustawa o ustroju sądów RSFRR. Tłumaczył L. Hochberg. Redaktor odpowiedzialny M. Siewierski. Wyd. Prawn. Warszawa 1961, s. 384.

W 1958 r. uchwalone zostały w ZSRR z mocą obowiązującą dla całego Związku Radzieckiego „Podstawy ustawodawstwa karnego, karnoprosesowego i o ustroju sądów”.¹ Na gruncie tych podstaw miały być opracowane nowe kodeksy w poszczególnych republikach związkowych. Zgodnie bowiem z Konstytucją ZSRR i z konstytucjami republik związkowych każda republika ma własne kodeksy karne i cywilne (materiałne i procesowe) oraz własne prawo o ustroju sądów.

W 1960 r. w Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republice Radzieckiej wydane zostały nowe: kodeks karny, kodeks karnoprosesowy i ustawa o ustroju sądów, które obowiązują od 1 stycznia 1961 r. Nowe przepisy zastąpiły dawne kodeksy, wydane w pierwszych latach rewolucji a obowiązujące przez przeszło 30 lat. Uchwalenie nowych kodeksów pozwoliło na dostosowanie przepisów karnych do obecnego etapu rozwoju społeczeństwa Federacji Rosyjskiej.

W omawianym zbiorze, poza wymienionymi aktami prawnymi, zostały także zamieszczone niektóre akty ustawodawcze ZSRR i RSFRR uzupełniające kodeksy.

¹ Por.: Radzieckie ustawy karne i o ustroju sądów z dnia 25 grudnia 1958 r. (z materiałami). Przekład z jęz. ros. Wyd. Prawn. Warszawa 1960 r.